

Helaas, Berenice bemint Titus, maar zij zal hem moeten opgeven; en Titus bemint niet minder Berenice, maar hij is door politieke omstandigheden genoodzaakt, haar weg te zenden. De grootheid van Rome! Ze wordt ook voelbaar gemaakt in *Mithridate*. Rome staat bijna zichtbaar op den achtergrond, wanneer wij den half-Oosterschen, half-Griekschen koning van Pontus, in die verre eeuw — nog vóór het begin van onze æra —, zijn veelbewogen leven zien leven, vernemen van zijn strijd tegen het Wereldrijk, zijn oude-mannenliefde voor Monima gedwarsboomd zien door zijn beide zoons, waarvan één, Pharnaces, met Rome blijkt te heulen.

Verre tijden. . . Racine gevoelde verre *landen* als niet minder fascineerend; de geographische verving als het ware den historischen afstand; en in één zijner stukken, *Bajazet*, is hij er inderdaad in geslaagd, met gegevens, aan het Turkije van zijn eigen tijd ontleend, dezelfde werking te bereiken, als elders met oud-Grieksche of Romeinsche gegevens. Zoo wanen wij, zijn lezers of hoorders, een oogenblik te leven in Stamboel en het vorstelijk serail, om te gaan met sultanes en viziers, eunuchen en negerslaven zich

De dood van Hippolyte (Phèdre)

door de vertrekken te zien bewegen. De bijna kinderlijke wreedheid van Oostersche heerschers, de dwingende liefden van harem-vrouwen beleven wij mede... Er is, door de eindeloze herhaling in literatuur en schilderkunst, tegen zulke gegevens een zeker gevoel van afkeer bij ons ontstaan, dat ik hier volstrekt niet wil ontkennen; toch dienen wij wel te begrijpen, ook nu weer met een belangrijke menschenlijke werkelijkheid te doen te hebben; en *Duizend en Een Nacht*-vizioenen, zooals dit *Bajazet* er ons geeft, moeten wij noch als louter fantazie, noch als banaliteiten beschouwen.

In *Iphigénie* en *Phèdre* keert de dichter dan tot de Grieksche Oudheid terug. Hier weer die nog half-barbaarsche opvattingen, gevoelens en legenden: dat de goden veeleischend genoeg zijn, om hun gunst voor geen geringeren prijs dan het offer van een meisjesleven te verkoopen, dat Phædra's moeder zich aan een stier heeft gegeven